

Tale til tekst med 99 % treff?

«Opptil 99 prosent nøyaktighet», lover produsenten av Dragon NaturallySpeaking versjon 9. Oppfyller stemmegjenkjenningsprogrammet dette løftet? Kommer det på norsk?

Av TORALV ØSTVANG

A få datamaskiner til å forstå tale har lenge vært en drøm for språkforskere, teknologer, programutviklere og mang en pc-bruker. Det er greit med tastatur og mus, men folk flest snakker mye raskere enn de skriver. Dessuten plages en del av oss med slitasjeskader etter mange års bruk av mus og tastatur. Talegjenkjenning høres forlokkende ut.

99 prosent treff?

Vi har fulgt Dragon NaturallySpeaking gjennom flere versjoner. Den viktigste nyheten i versjon 9 er at nøyaktigheten i tekstgjenkjenningen er økt til opptil 99 prosent treff, 20 prosent opp fra forrige versjon, ifølge produsenten, Nuance.

Hvilke forutsetninger som må til for å oppnå så stor treffsikkerhet, er uklart. Men det går nok ikke bare på programmet. Brukerens innsats, nøyaktighet, diksjon og aksent teller også.

Forskjellene

■ Dragon NaturallySpeaking kommer i tre utgaver: Standard til 987,50 kroner inkl. mva., Preferred til 1912,50 kroner inkl. mva. og Professional-pakken, som vi har testet. Flerbrukerlisenser er tilgjengelig.

De tre pakkene har ulike begrensninger og muligheter. De viktigste er:

- *Standard-versjonen* kan ikke gi lydavsplilling av innlest tekst; brukerprofiler kan ikke importeres eller eksporteres; MS Excel og Outlook støttes ikke; innlest tekst fra håndholdte enheter som diktafon, pda og mp3-spiller kan ikke tas imot.
- *Preferred-versjonen* kan ikke benytte komplekse makroer og har ingen DNS Administrator-funksjon til å styre ordlister og brukerprofiler via lokalnettverket.
- *Professional-versjonen*, som vi har testet, er myntet på større bedrifter; støtter tynne Citrix-klienter; har spesialstøtte for Lotus Notes, MS Outlook, PowerPoint og InfoPath; støtter tredjeparts korrekturløsninger; har avanserte skript-muligheter og mye mer.

Jeg greide ikke å oppnå fullt så høy treffprosent. Noen av feilene hadde jeg selv skylden for. Trolig fordi engelsk ganske enkelt ikke er mitt morsmål.

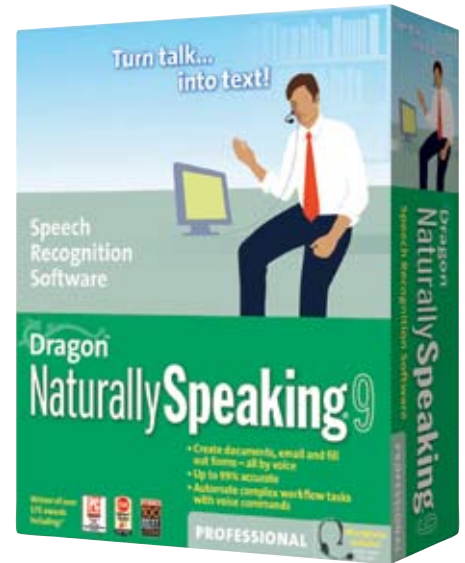
Jeg gjorde en test der jeg leste inn cirka 200 ord fra en bok, og det ble 9-10 feil – en feilmargen på cirka 4,5 prosent. Eller 95,5 prosent treff. Et godt resultat, særlig fordi jeg ikke kjørte noen opplæringsseksjon først.

Nordmenn tror de snakker flytende engelsk, men den norske aksenten skinner gjennom hos de fleste. For eksempel godtok ikke programmet min måte å uttale ordet «colon» på, uansett diksjon. Det ble tolket som «come on» eller varianter av det. Etterpå løste jeg problemet ved å gå til programmets «Accuracy Center», som har verktøy for å lære programmet hva man mener.

Når man lagrer et dokument der man har lest inn teksten, kan man velge at ikke bare det skriftlige resultatet, men også den innleste tekstlyden blir lagret (merk: ikke i Standard-versjonen). Da kan man lytte til dikteringen etterpå, med fratrett for rettelser og redigering underveis. Under slik etterkontroll av min test kom det frem at noen av feilene var lese- eller uttalefeil fra min side. Dermed er det ikke utenkelig at nøyaktigheten *kan* komme opp i 99 prosent. Det er imponerende.

Taleanalyse krever mye datakraft. Vi prøvde programmet på en stasjonær pc med AMD Athlon 64 X2 Dual Core Processor 4200+ og 1 GB internminne, en løsning som fungerte utmerket. Du får ikke installert programmet på pc-er med mindre enn 1 GHz prosessorhastighet.

For moro skyld gjorde vi et forsøk på å lese inn navnene på medlemmene i PC World-redaksjonen med norsk og forsøksvis engelsk uttale. Lærdommen er vel at man bør **stave norske ord og navn bokstav for bokstav.**

Dragon NaturallySpeaking Professional 9.

Lyn-opplæring

Med 1990-tallets tekst-til-tale-programmer måtte man kjøre timevis med opplæringsseksjoner for å lære dem hva som ble sagt. Med Dragon NaturallySpeaking 9 trengs ikke det. Dermed har produsenten fjernet et vesentlig hinder for at folk skal ta slike programmer i bruk.

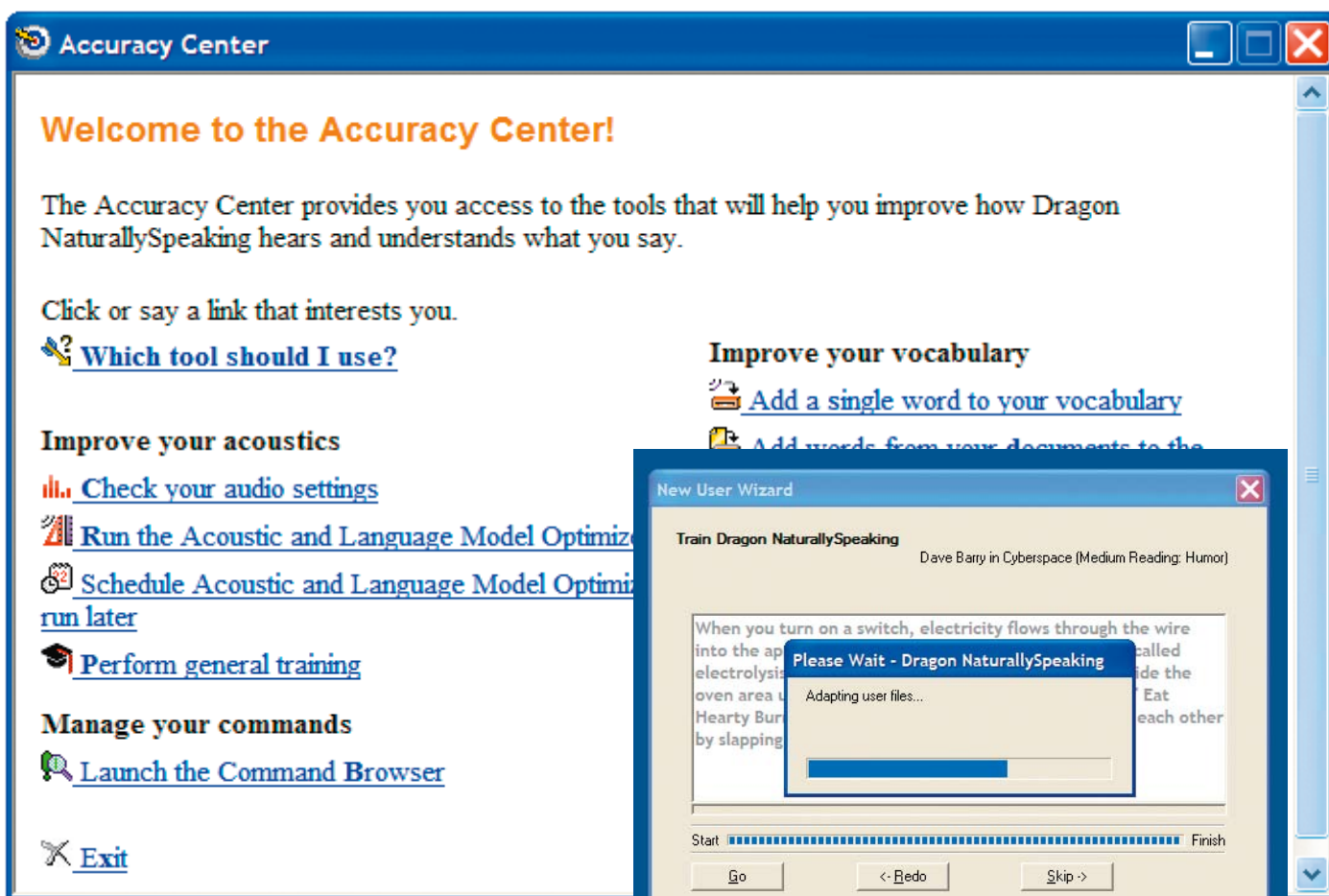
En kortfattet sjekk av uttalen – på engelsk – hører likevel med første gang man bruker programmet, selv om kontrollen *kan* droppes. Etterpå tilbyr programmet å analysere tekst- og e-postdokumenter som det finner på pc-en din. Den rutinen er det neppe noen mening i å kjøre så lenge dokumentene er på norsk. Har man derimot engelske dokumenter på pc-en, vil dette generere en liste over spesielle ord som programmet «biter seg merke i» og kan be om uttaleprøver på.

Alltid beredt

Menyknapper og -valg for Dragon NaturallySpeaking ligger øverst på skjermen som en fast, tynn stripe uansett hvilke andre programmer du kjører. Et «grønt lys»-ikon lyser opp når markøren befinner seg i et program eller en dialogboks der Dragon NaturallySpeaking kan anvendes. Det lyser grønt mesteparten av tiden når du jobber med tekstbehandling, regneark eller e-post. Og det lyser opp hvis markøren befinner seg i en dialogboks for å åpne eller lukke en fil.

Programmet kan også brukes til å styre pc-

Navn	Lest «på norsk»	Lest «på engelsk»
Bjørn Unnersaker	bjorg Fischetti	bjorne on a soccer
Mohammed Sourouri	Mohammed is really	Mohammed Sourouri
Clas Mehus	Kyle Smathers	Carlson means
Dag-Rune Z. Vollen	targeting the acceptable	Tyrone is evil
Toralv Østvang	to develop a strong	Toralv ostvang

Det er mange muligheter for å lære Dragon NaturallySpeaking til å forstå bedre det som blir diktert.

en, for eksempel åpne og lukke programmer. Men dette går fortsatt raskest med mus og tastatur for de fleste av oss. I USA er imidlertid programmet sertifisert som verktøy for funksjonshemmede for å betjene pc uten å bruke hendene.

Du kan for øvrig flytte Dragon-stripen til bunnen av skjermen, la den flyte fritt eller gjøre den om til ikon i Systemstatusfeltet på Oppgavelinjen. Programmet er alltid beredt.

Snakk naturlig!

Det finnes programvare som gjør at du kan få en datamaskin til å lese opp innskrevet tekst for deg. Slik oppløsning høres ofte robot-aktig ut. Heldigvis slipper du å diktere Dragon NaturallySpeaking med robot-stemme, ord for ord. Du kan snakke naturlig. Faktisk advares du mot å stoppe mellom ordene, så sant det ikke skal være en naturlig pause der. Da setter programmet inn komma eller punktum, avhengig av hva som passer grammatikalsk. Du kan slå av automatisk tegnsetting og diktere «comma» eller «period» selv, hvis du vil ha mer kontroll.

Via hodetelefonsettet som følger med – av mye bedre kvalitet enn tidligere, forresten – kan du også lese inn styrings- og redigeringskommandoer. Du kan hoppe tilbake til

Dragon Naturally Speaking kan gjennomgå dine tekst- og e-postdokumenter for å prøve å tilpasse seg skrivemåten din. Men det gir mening bare hvis programmet finner engelsk-språklige dokumenter.

feilskrevne ord og korrigere disse, stave navn, hoppe til neste eller forrige tegn, ord eller linje, be om stor forbokstav og gjøre en masse andre tekstbehandlingsoperasjoner – mens du sitter tilbaketilt og snakker i vei.

Som de foregående versjonene håndterer programmet fem engelske «dialekter»: amerikansk, britisk, australsk, indisk og sørøst-asiatisk engelsk. Vi har bare prøvd amerikansk-engelsk.

I tillegg fås det på tysk, spansk, fransk, nederlandsk, italiensk og japansk. Men ikke norsk. Vi er for få. Men Norge ligger langt fremme på forskning innenfor talegjenkjenning, selv om språksenteret på Voss ikke fikk leve. Det er etter sigende ikke utenkelig at det kommer en norsk versjon i fremtiden.

Konklusjon

Siden man kan diktere i naturlig tale-tempo, vil man med litt trening kunne skape tekstdokumenter raskere med dette programmet enn med å taste inn teksten. Husk at heller ikke inn-tastet tekst pleier å være feilfri, men krever kor-

rektur. Derfor kan man få gjort jobben raskere med Dragon NaturallySpeaking enn ved å taste inn på tradisjonelt vis. Programmet skal greie opptil 160 innleste ord i minuttet – pc-brukere flest greier til sammenligning å taste inn 40.

Oppsummert er forbedringene i versjon 9 så gode at vi ikke nøler med å anbefale programmet – til dem som skriver mye på engelsk.

DRAGON NATURALLY-SPEAKING PROFESSIONAL 9

Pris: Kr 8737,50 inkl. mva.
 Distributør: InfoShare Solutions AS
 Telefon: 22 65 01 00
 Internett: www.infoshare.no

Pluss: Stadig høyere treffprosent, pedagogisk innføring.

Minus: Forstår ennå ikke norsk. Pro-versjonen dyr, men rimeligere versjoner finnes for personlig bruk og småbedrifter.

Talegjenkjenning:	9
Brukervennlighet:	8
Opplæring:	9